

Asia: LVM/891/03/2017

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi Liikenne- ja viestintäviraston perustamisesta, Liikennevirastosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys

Yleiset kommentit hallituksen esityksestä

Hallituksen tavoitteena on vahvistaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja avoimuutta. Siinä hengessä päätin antaa lausuntoni, joka koskee ensisijaisesti Viestintävirastoa ja sen alaisuudessa toimivaa Kyberturvallisuuskeskusta.

Suomalainen yhteiskunta on jatkossa yhä riippuvaisempi sähköisestä viestinnästä ja digitalisaation kehittämisestä. Suomi on tietoyhteiskuntavertailussa maailman parhaimpien maiden joukossa ja etenkin matkaviestinpalvelujen ja –verkkojen kehityksen kärjessä. Hallituksen toimintasuunnitelmassa vuosille 2017-2019 on mm. kärkihankkeena digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristön rakentaminen. Tämä on tärkeä ja kunniahimoinen hanke, jonka toteuttaminen edellyttää tehokasta ja toimintakykyistä viestintähallintoa.

Yksi hallituksen reformeista on valtion keskushallinnon uudistaminen. Tässä muutosohjelmassa ei ole mainintaa liikenne- ja viestintäministeriön (LVM) ehdottamasta virastouudistuksesta. Hallituksen toimintasuunnitelmassa vuosille 2017-2019 ei ole myöskään mainittu LVM:n ehdottamaa virastouudistusta. Suunnitelmassa on kylläkin mainittu Maaseutuviraston ja Elintarviketurvallisuusviraston yhdistäminen.

Virastouudistuksen vaikutuksia Viestintäviraston toimintaan tulisi mielestäni edelleen selvittää. Liikennesektori ja viestintäsektori ovat varsin erilaiset. Liikenteessä liikkuvat ihmiset ja tavarat ja sähköisessä viestinnässä tieto kulkee kun bitti liikkuu. Liikenne toki hyödyntää viestintäverkkoja- ja palveluja, mutta niin tekee koko yhteiskunta.

Liikenteen ja viestinnän viranomaistehtävät vaativat erilaista erityisosaamista. Vastaavasti liikennettä ja viestintää koskevat lait ja hallinto ovat erilaiset. Esim. liikenteen turvallisuus on jotain aivan muuta kuin kyberturvallisuus. Rohkenen epäillä, että liikenteen ja viestinnän viranomaistehtävien yhdistäminen selkeyttäisi hallintoa. Erilaisen asiantuntijaosaamisen johdosta on myös vaikeata kuvitella, että liikenteen ja viestinnän yhdistävä organisaatio mahdollistaisi henkilöstön osaamisen paremman hyödyntämisen.

Digitalisaatio on hallituksen strategian läpileikkaava teema. Digitalisaation edistäminen onkin myös yksi Viestintäviraston päätavoitteista kyberturvallisuuden varmistamisen lisäksi. Digitalisaation tehokas edistäminen ei mielestäni vaadi ehdotettua virastouudistusta.

Yleisperustelut

LVM esittää, että ”uusien virastojen muodostamisen tavoitteena on parantaa hallinnonalan kykyä vastata asiakastarpeiden ja toimintaympäristön muutoksiin, kehittää ja vahvistaa hallinnonalan strategista ohjausta sekä saada synergiaetuja.” Viestintävirasto on tähän mennessä vastannut hyvin asiakastarpeisiin ja toimintaympäristön muutoksiin. Jos Viestintävirasto lakkautetaan ja fuusioidaan kahden suuremman viraston kanssa ei ole takeita, että viestintäsektorin asiakastarpeet tulisi jatkossa yhtä hyvin otettua huomioon.

Virastouudistuksen yhtenä tavoitteena on vahvistaa hallinnonalan strateginen ohjaus. Tämä on sinänsä kannatettava ajatus, mutta parantuisiko strateginen ohjaus vain virastoja vähentämällä? Valtion keskushallinnon uudistus tähtää pysyvään muutokseen toimintatapoja kehittämällä.

Hallituksen esityksen yhteenvedossa (2.2.3) väylätoimintojen ja viestinnän organisoinnista eräissä Euroopan maissa käy ilmi, ettei missään muualla ole toteutettu liikenne- ja viestintäministeriön ehdottamaa virastofuusiota, jossa olisi yhdistetty eri liikennemuotojen hallinto ja viestintähallinto. Käytännön esimerkkejä ehdotetun virastomallin toimivuudesta ja synergiaeduista ei ole tietääkseni olemassa. Ainoastaan muutamassa maassa on viestintäviranomaiseen yhdistetty myös rautatiealan sääntelytoimiin.

Hallituksen esityksen mukaan uudistus antaa hyvät lähtökohdat myös norminpurulle (3.3). Valitettavasti on todettava, että viestinnän osalta kehityssuunta on toisenlainen Euroopan Unionissa, joka pitkälle määrittelee kansallisen lainsäädännön. EU:ssa käsitellään parhailaan useampaa lainsäädäntöuudistusta, jotka lisäävät sääntelyä viestinnässä. Teledirektiivien ja AVMS-direktiivin (audiovisuaaliapalvelut) soveltamisala on laajentumassa uusiin sähköisiin viestintäpalveluihin. Valmisteilla on myös asetus teletoiminnan yksityisyyden suojasta, joka kattaisi kaikki sähköiset viestintäpalvelut. Postitoiminnan osalta on käsittelyssä asetus rajat ylittävistä pakettipalveluista. Kaikki em. sääntelyehdotukset lisäävät viestinnän viranomaisvalvontaa.

LVM esittää, että virastouudistus luo liikennemarkkinoille liiketoimintamahdollisuuksia. Esityksen mukaan entistä sujuvampi hallinto ja toimiva sääntely-ympäristö luovat mahdollisuuksia kokeiluihin ja start up –toimintaan. Uutta liiketoimintaa on harvoin luotu valtionhallinnon organisaatiota muuttamalla. Liiketoimintaa saatetaan tosin aikaansaada kilpailua vapauttamalla tai myöntämällä toimilupia.

Virastouudistusta on perusteltu liikenteen hyödyillä. LVM ei ole selvittänyt mahdollisia uhkakuvia sähköiselle viestinnälle ja toimivalle viestintähallinnolle. Miten jatkossa löytyy resursseja tehokkaalle viestintähallinnolle, jos päätavoite on liikenteen uusien liiketoimintojen kehittäminen? LVM esittää mm., että "tulevaisuudessa äly- ja automaatioliikenne aiheuttavat kyberturvallisuusuhkia, joiden torjunnassa on hyötyä tehokkaammasta yhteistyöstä Kyberturvallisuuskeskuksen kanssa". LVM ennustaa myös, että "virastojen työnteon tehostuessa, voidaan resursseja ohjata enemmän liikenneturvallisuustyöhön." Em. ehdotukset voivat hyvinkin vähentää viestintähallinnon resursseja jatkossa.

Hallituksen linjana on ollut kokeilla eri asioita. Tämä ehdotus olisi kokeilu, joka mielestäni perustuisi liikaa olettamuksiin ja väittämiin. Viestintäviraston lakkauttaminen olisi liian suuri riski otettavaksi.

Yksityiskohtaiset perustelut

-

Lakiehdotukset

-

Martin Andersson
VTM, Sipoo